

Öğrencilerin Öğrenme Özelliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Dilek KIRNIK¹, Hacı Orhan AYSÖNDÜ²

Öz

Öğrenme her bireyin hayatı boyunca karşılaştığı/ yaşadığı gelişimsel bir süreci ifade etmektedir. Her öğrencinin kendi içinde öğrenme yaklaşımı farklı olmakla birlikte tercihleri de farklıdır. Bu nedenle öğrenme özellikleri öğrencilerin eğitim yaşantılarını düzenlerken ortaya çıkan eğilimleri olarak açıklanmaktadır. İlkokullar öğrencilerin temel olarak akademik ve sosyal öğrenmelerle karşılaştıkları kurumlardır. Bu nedenle ilköğretim kurumlarının öğrenme özelliklerinin tespit edilmesi önemli görülmüştür. Bu çalışmanın amacı, temel eğitim kurumlarında öğrencilerin öğrenme özelliklerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Çalışmada nitel yaklaşım esas alınmış, durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt durum örnekleme yöntemine göre belirlenen 11 sınıf öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen veriler betimsel ve içerik analizi ile yorumlanmıştır. Öğrencilerin akademik, sosyal, psikolojik, biyolojik, duyuşsal ve psikomotor özelliklerinin öğrenme özelliklerini belirledikleri görülmüştür. Öğretmenler öğrencilerin öğrenme özelliklerini tespit etmek için gözlem, görüşme ve doküman inceleme yöntemlerini sıklıkla kullanmaktadırlar. Öğretmenlerin farklı öğrenme yollarını tespit etmeleri için çağdaş eğitim yaklaşımları ve eğitim teknolojilerinin gelişimleri takip etmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme özellikleri, ilköğretim öğrencileri, temel eğitim.

Teachers' Views on Students' Learning Characteristics¹

Abstract

Learning refers to a developmental process that every individual encounters/experiences throughout his/her life. While each student's approach to learning is different, their preferences are also different. For this reason, learning characteristics are explained as the tendencies of students while arranging their educational life. Primary schools are institutions where students encounter mainly academic and social learning. For this reason, it was considered important to determine the learning characteristics of primary school students. The aim of this study is to determine the opinions of classroom teachers about the learning characteristics of students in basic education institutions. In the study, the qualitative approach was taken as the basis and the case study method was used. Interviews were conducted with 11 classroom teachers, who were determined according to the criterion-case sampling method, one of the purposive sampling methods. A semi-structured interview form was prepared by the researchers. The data obtained during the research process were interpreted with descriptive and content analysis. It has been observed that students' academic, social, psychological, biological, affective, psychomotor characteristics determine their learning characteristics. Teachers frequently use observation, interview, and document review methods to determine students' learning characteristics. It is recommended that teachers follow the developments in modern education approaches and educational technologies in order to identify different learning ways.

Anahtar Kelimeler: Learning characteristics, primary school students, basic education.

¹ Sorumlu yazar: Dr., Malatya Millî Eğitim Müdürlüğü, Malatya/Türkiye, dlkkrnk@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-7261-7259.

² Uzm, Cengiz Topel İlkokulu, Malatya/Türkiye, haoray4402@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-9421-5971

Makale Geçmişi	Geliş: 31. 10. 2022	Kabul:21.12.2022	Yayın:31.12.2022
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atf	Kırnık, D. & Aysöndü, H. O. (2022). Öğrencilerin öğrenme özelliklerine ilişkin öğretmen görüşleri. <i>Uluslararası Eğitimde Mükemmellik Arayışı Dergisi (UEMAD)</i> , 2 (2), 17-27.		

Giriş

Öğrenme kavramsal olarak yaşantı sonucu oluşması, kalıcı izli olması, davranışta gözlenebilir bir değişme olması gibi farklı faktörlere bağlanmıştır (Senemoğlu, 2012). Gelişen eğitim sistemlerinde öğrenme kavramı ve kapsamında ciddi farklılıklar yaşanmasa da öğrenci özellikleri günden güne değişmektedir. Özellikle uzaktan eğitimle yapılan öğretim uygulamalarında bu farklılıklar daha belirgin olarak görülmüştür. Öğrencilerin öğrenme özellikleri tercih ettikleri yaklaşımlara göre şekillenmektedir. Öğrenciler tarafından üç farklı öğrenme gerçekleştirilmektedir. Bunlar yüzeysel öğrenme, derinlemesine öğrenme ve stratejik öğrenmedir (Entwistle & Ramsden, 1983; Newble & Entwistle 1986). Öğrenciler öğrenecekleri kazanıma ilişkin anlam arama arayışında olabileceği gibi ezberlemek niyetinde de olabilir ya da sadece başarılı görünmek isteyebilir. Öğrenmeye dair niyeti öğrenme yaklaşımını belirlemektedir.

Öğrenciler bir öğrenme konusuna yönelik özünü anlamaya çalıştığında, bilgiler arasında ilişkiler kurmak ve yeni bilgiler ortaya çıkarmak istediğinde derinlemesine öğrenme yaklaşımını tercih etmektedir. Karşılaştıkları konuya yönelik anlam çıkarmaktan öte bilgiler arasında bağ kurmadan olduğu gibi almaya çalıştıklarında yüzeysel öğrenme yaklaşımını tercih etmiş olmaktadır. Belirlenen konuya yönelik sadece başarılı olmak/ görünmek amacıyla yaklaştıklarında stratejik öğrenme yaklaşımını tercih etmiş olmaktadır (Ekinci, 2009; Reid, Duvall & Evans, 2007).

Ramsden (2000) öğrenme tercihlerine göre öğrencilerin özelliklerini şöyle ifade etmiştir:

Yüzeysel öğrenme yaklaşımını tercih eden öğrenciler;

- Sadece verilen görevi yaparlar.
- Bilgiyi ezberlerler.
- Bilgiler arasındaki farklılıkları tespit etmekte zorlanırlar.
- Öğrenme dışsal bir baskı ile meydana gelir.
- Değerlendirme yöntemi ve araçlarına göre çalışma şeklini değiştirirler.

Derinlemesine öğrenme yaklaşımını tercih eden öğrenciler;

- Bilgileri anlamak için çaba gösterirler.
- Bilgiler ile güncel yaşam arasında bağ kurarlar.
- Parça parça verilen bilgileri bütünsel bir yapıya dönüştürürler.
- Değerlendirme yöntemi ve araçlarına göre çalışma biçimlerini değiştirmezler.
- Öğrenmeden zevk alırlar.

Stratejik öğrenme yaklaşımını tercih eden öğrenciler;

- Sadece sorumluluk alanları kadar öğrenmek isterler.
- Bilgiyi ezberlerler.
- Bilgiler arasındaki farklılıkları tespit etmekte zorlanırlar
- Öğrenme dışsal bir baskı ile meydana gelir.
- Başarılı görünmeyi amaç edinirler.

Her öğrencinin gelişimleri ve öğrenme özelliklerine göre eğitim öğretim planlaması yapmak eğitimin en önemli ilkelerinden biridir. Öğrencilerin ilk öğrenme deneyimleri, farklı öğrenme yaklaşımlarını kullanmalarında etkili olduğu söylenebilir. Bu anlamda ilkokul öğrencilerinin öğrenme özelliklerini belirlemek hem öğrencilerin gelişimlerini takip etmek hem de uygun ölçme değerlendirme yaklaşımlarıyla öğrencilere etkili dönütler vermek açısından önemlidir. Öğrencileri hayata ve bir üst öğrenmeye hazırlayan ilkokullarda hayat boyu devam edecekleri öğrenme yaşantılarında öğrenme eğilimlerinin belirlenmesi gerekli görülmüştür. Bu çalışmanın amacı temel eğitim kurumlarında öğrencilerin öğrenme özelliklerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin öğrenme özelliklerini belirleyen değişkenler nelerdir?
2. Öğrencinin öğrenme özelliklerini belirlemek için kullanılan yöntemler nelerdir?
3. Öğrencilerin öğrenmek için tercih ettikleri yollar nelerdir?
4. Öğrencilerin öğrenme özelliklerini etkileyen olumlu faktörler nelerdir?
5. Öğrencilerin öğrenme özelliklerini etkileyen olumsuz faktörler nelerdir?

Araştırmanın verileri ilkokul öğrencilerin öğrenme özelliklerinin belirlenmesi, öğrencilerin öğrenme özelliklerini etkileyen olumlu ve olumsuz yönlerinin tespit edilmesi ve olumsuz durumlara ilişkin önlemler alınması açısından önemlidir.

Yöntem

Çalışmada nitel yaklaşım esas alınmış durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Vural ve Cenksever'e (2005) göre durum çalışması; araştırma sürecine ilişkin ayrıntılı planlama yapma, planlamaya uygun olarak bilgi toplama, toplanan bilgileri organize etme, yorumlama ve bulguları belirleme aşamalarından oluşmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre öğrencilerin öğrenme özelliklerinin neler olduğuna bakma, sistematik olarak verileri toplama ve sonuçları analiz etmek için bu yöntem tercih edilmiştir.

Katılımcılar

Araştırma kapsamında amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt durum örnekleme yöntemine göre belirlenen 11 sınıf öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır. Örnekleme belirleme sürecinde "sınıf öğretmeni olmak ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmak" gibi ölçütler belirlenmiştir. Öncelikle öğretmenlere araştırma kapsamında bilgi verilmiş, çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1
Katılımcıların Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Mesleki Yıl	Okuttukları Sınıf	Öğrenci Sayıları
K1	K	13	1. Sınıf	25
K2	K	15	1. Sınıf	23
K3	K	17	2. Sınıf	22
K4	E	6	2. Sınıf	13
K5	E	9	2. Sınıf	34
K6	E	11	3. Sınıf	27
K7	E	20	3. Sınıf	29
K8	K	19	4. Sınıf	22
K9	E	18	4. Sınıf	35
K10	K	16	4. Sınıf	29
K11	K	17	4. Sınıf	31

Tablo 1 verilerine göre araştırmaya 5 erkek, 6 kadın olmak üzere 11 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin mesleki yılı 6 ile 20 yıl arasında değişmektedir. Araştırma grubunda birinci sınıf okutan iki, ikinci sınıf okutan üç, üçüncü sınıf okutan iki, dördüncü sınıf okutan dört öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin sınıflarında en az 13, en fazla 35 öğrenci bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda araştırma amacına uygun olarak dört demografik ve beş açık uçlu soru sorulmuştur. Araştırma kapsamında katılımcıların cinsiyeti, mesleki kıdemleri, okuttukları sınıfları ve öğrenci sayıları sorulmuştur. Bu değişkenlerin öğrencilerin öğrenme özelliklerinin belirlenmesine ilişkin önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırma amacına uygun olarak uzman görüşleri doğrultusunda aşağıdaki sorular katılımcılara ayrı ayrı sorulmuştur. Bunlar:

1. Öğrencilerin öğrenme özelliklerini belirleyen değişkenler nelerdir?
2. Öğrencinin öğrenme özelliklerini belirlemek için neler yaparsınız?
3. Öğrencilerin öğrenmek için tercih ettikleri yollar nelerdir?
4. Öğrencilerin öğrenme özelliklerini etkileyen olumlu faktörler nelerdir?
5. Öğrencilerin öğrenme özelliklerini etkileyen olumsuz faktörler nelerdir?

Görüşme sürecinde katılımcıların verdikleri cevaplar anlaşılmadığında görüşlerine ilişkin örnekler vermeleri istenmiştir. Görüşmeler en az 35 dakika en fazla 50 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde elde edilen veriler betimsel ve içerik analizi ile yorumlanmıştır. Katılımcıların demografik verilerine ilişkin bilgiler betimsel analiz sonrasında tablolandırılmıştır. Verilerin analizinde görüşme notları yazıya (Word programı) geçirilmiştir. Kodlamalar yapılırken ilişkili veriler belirlenmiş ve bütünsel bakış açısıyla kodlar arasındaki ilişkiye bağlı olarak temalar belirlenmiştir. (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu aşamada iki araştırmacı da Word belgesini ayrı ayrı inceleyerek kod listesi hazırlamıştır. Elde edilen kodlar araştırmacılar tarafından karşılaştırılmış ve benzer olan kategoriler araştırma metnine yansıtılmıştır. Araştırmacıların farklı yaptıkları kodlamalara ilişkin fikir birliğine varılarak bulgular oluşturulmuştur. Kodlama güvenilirliğini sağlamada %70 oranına bakılmıştır. Araştırma kapsamında analizlerin kodlayıcılar arası güvenilirliği Miles ve Huberman'ın güvenilirlik hesaplama formülüne ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Uzlaşma Sayısı}}{\text{Uzlaşma} + \text{Uzlaşmama Sayısı}} \times 100$) göre hesaplanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın inandırıcılık yönünü arttırmak amacıyla araştırma süreci planlı olarak yürütülmüş, her iki araştırmacı açısından sonuçlarının tutarlı, teyit edilebilir ve açık olması sağlanmıştır. Bu amaçla araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formuna ilişkin uzman görüşleri alınmıştır. Araştırma sürecinde katılımcılardan elde edilen görüşlerle oluşturulan tema ve kodlara ilişkin katılımcılar tarafından veriler teyit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın aktarılabilirlik düzeyini arttırmak için araştırma yöntemi, uygulama adımları ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Örnekleme yöntemi, katılımcıların özellikleri ve görüşleri detaylı bir şekilde belirtilmiştir. Çalışmada tutarlılığı sağlamak için araştırmacılar arasında güvenilirlik hesaplanmıştır. Araştırmada teyit edilebilirliği sağlamak için görüşme kayıtları yazıya aktarılmış (Word programına) ve araştırmacılar tarafından ayrı

ayrı incelenmiş ve analiz aşamasında kod tabloları karşılaştırılmıştır. Ayrıca nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için katılımcıların doğrudan görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırmacıların rolü

Araştırmacılar çalışma kapsamında çalışmanın uygulama izinlerini almış, gerekli literatür araştırması yaparak ulusal ve uluslararası çalışmalara ulaşmıştır. Çalışma grubu ile yarı yapılandırılmış görüşme yapmış, elde ettikleri verileri analiz ederek tablo halinde sunmuşlardır. Araştırmanın sonuçlarını ilgili literatür ile tartışarak alana farklı sonuç ve öneriler belirtmişlerdir.

Bulgular

Araştırma kapsamında sorulan sorulara katılımcılardan gelen cevaplar detaylı olarak incelenmiştir. Elde edilen veriler bu başlık altında tablolar halinde sunulmuştur. Bazı tablo verilerine ilişkin katılımcıların görüşleri doğrudan verilerle bulgulara açıklık getirilmiştir. Tablo 2’de öğrencinin öğrenme özelliklerini belirleyen değişkenlere ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır.

Tablo 2

Öğrencinin Öğrenme Özelliklerini Belirleyen Değişkenlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	f
Bilişsel Özellikleri	İlgi alanları	10
	Başarılı ve başarısız olduğu alanlar	10
	Hedefi ve beklentileri	9
	Araştırma becerisi ve tercih ettiği alanlar	4
	Okuma düzeyi ve eğilimleri	3
Duyuşsal Özellikleri	Motivasyon düzeyi	9
	Öğrenme sürecindeki duyguları (korku, kaygı, heyecan, özgüven)	8
	Derse, konuya, öğretmene ya da okula tutumu	4
Sosyal Özellikleri	Öğretmenle iletişim düzeyi	7
	Arkadaşlarıyla iş birliği becerisi	7
	Alışkanlıkları ve davranışları	5
	Girişimciliği	2
Öğrenme Tercihleri	Öğrenme hızı	9
	Öğrenme sürecinde ihtiyaç hissettiği süre	7
	Öğrenirken çalışmak istediği zaman dilimi	5
	Öğrenmek için tercih ettiği yollar	5
	Öğrenmede aldığı sorumlulukları yerine getirme durumu	5
	Devamsızlık durumu	5
	Süreçte önemsedikleri pekiştireçler	4
	Öğrenmedeki aşamalılığı ve düzenli olması	3
	Sanatsal eğilimleri ve yetenekleri	3
Sağlık durumu (Psikolojik ve biyolojik açıdan)	2	

Tablo verilerine göre öğrencilerin öğrenme özellikleri bilişsel özellikler, duyuşsal özellikler, sosyal özellikler ve öğrenme tercihleri temalarında ele alınmıştır. Bilişsel özellikler temasında; ilgi alanları (f=10), başarılı ve başarısız olduğu alanlar (f=10), hedefi ve beklentileri (f=9), araştırma becerisi ve tercih ettiği alanlar (f=4), okuma düzeyi ve eğilimleri (f=3) ifade edilmiştir. Duyuşsal özellikler temasında; motivasyon düzeyi (f=9), öğrenme sürecindeki duyguları (korku, kaygı, heyecan, özgüven) (f=8) ve derse/ konuya/ öğretmene ya da okula tutumu (f=4) belirtilmiştir. Sosyal özellikler temasında; öğretmenle iletişim düzeyi (f=7), arkadaşlarıyla iş birliği becerisi (f=7), alışkanlıkları ve davranışları (f=5), girişimciliği (f=2) ifade edilmiştir. Öğrenme tercihleri temasında; öğrenme hızı (f=9), öğrenme sürecinde ihtiyaç hissettiği süre (f=7), öğrenirken çalışmak istediği zaman dilimi (f=5), öğrenmek için tercih ettiği yollar (f=5), öğrenmede aldığı sorumlulukları yerine getirme durumu (f=5), devamsızlık durumu (f=5), süreçte önemsedikleri pekiştireçler (f=4), öğrenmedeki aşamalılığı ve düzenli olması

(f=3), sanatsal eğilimleri ve yetenekleri (f=3) ve sağlık durumu (psikolojik ve biyolojik açıdan) (f=2) değişkenleri sıralanmıştır. Öğrencilerin akademik, sosyal, psikolojik, biyolojik, duyuşsal ve psikomotor özelliklerinin öğrenme özelliklerini belirledikleri söylenebilir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K1: Bir öğrencinin öğrenme özelliklerini belirleyen en önemli unsur bence ilgi alanları. Çünkü ilgi alanlarına göre derslere katılır, ilgi alanlarına göre öğrenme yolunu seçer, ilgi alanlarına göre çalışmak ister, öğrenme faaliyetlerine ya da etkinliklere katılır.

K8: Öğrenciler hedeflerine göre öğrenme durumlarını belirler. Kendi yetiştirdiğim sınıflarımda gözlemlediğim sonuçlar bu yöndedir. Öğrencilerin eğitimden, gelecekte bekledikleri ya da hedefleri onların öğrenme özelliklerini belirlediğini söyleyebilirim. Örneğin ileride iyi bir mühendis olmak istiyorsa öğrenciler daha çok psikomotor beceriler ağırlıklı çalışıyor, eğer ileride bir yazar olmak istiyorsa buna göre kendi çalışmalarını planlıyor ve yapıyor. Ancak öğrenci ileride herhangi bir hedefi yoksa herhangi bir bilgiyi öğrenme çabasına girmiyor.

Tablo 3'te öğrencinin öğrenme özelliklerinin belirlenmesinde yapılan çalışmalara ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır.

Tablo 3

Öğrencinin Öğrenme Özelliklerinin Belirlenmesinde Yapılan Çalışmalara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	f
Gözlem	Öğrenci davranışlarını gözlemlemek	11
	Veli ev ziyaretleri yapmak	5
	Sınıf içi uygulamalarda öğrencilerin tepkilerine dikkat etmek	3
Görüşme	Öğrenci ile bireysel görüşme yapmak	9
	Daha önceki öğretmenlerinin tespitlerini dinlemek	6
	Arkadaşlarının söylemlerini dinlemek	6
	Veli toplantısı yapmak	5
Doküman İnceleme	Kayıt bilgilerini incelemek	8
	Aldığı akademik notları incelemek	5
	Okudukları kitapların özelliklerine bakmak	4
	Okulda tutulan anekdot kayıtlarını incelemek	4
	Okul rehberlik servisi kayıtlarını incelemek	3
	Öğrencilerin hazırladıkları öğrenci ürünlerinin içeriğini incelemek	3

Tablo verilerine göre öğretmenler öğrencilerin öğrenme özelliklerini belirlemek için gözlem, görüşme ve doküman inceleme temalarında çalışmalar yürütmüşlerdir. Öğretmenler gözlem temasında; öğrenci davranışlarını gözlemlemekte (f=11), veli ev ziyaretleri yapmakta (f=5) ve sınıf içi uygulamalarda öğrencilerin tepkilerine dikkat etmektedirler (f=3). Görüşme temasında; öğrenci ile bireysel görüşme yapmakta (f=9), daha önceki öğretmenlerinin tespitlerini dinlemekte (f=6), arkadaşlarının söylemlerini dinlemekte (f=6), veli toplantısı yapmaktadırlar (f=5). Doküman inceleme temasında; kayıt bilgilerini incelemekte (f=8), aldığı akademik notları incelemekte (f=5), okudukları kitapların özelliklerine bakmakta (f=4), okulda tutulan anekdot kayıtlarını incelemekte (f=4), okul rehberlik servisi kayıtlarını incelemekte (f=3) ve öğrencilerin hazırladıkları öğrenci ürünlerinin içeriğini incelemektedir (f=3). Öğretmenler öğrencilerin öğrenme özelliklerini tespit etmek için gözlem, görüşme ve doküman inceleme yöntemlerini sıklıkla kullandıkları söylenebilir. Katılımcının konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K3: Bir öğrencinin öğrenme özelliklerini belirlemek kolay değildir. Bunu belirlemek bir süreç gerektirir. Örneğin ben bir öğrencinin öğrenme eğilimlerini belirlerken daha çok gözlem yaparım.

Sınıfta hangi soruya parmak kaldırdı, hangi derste daha hevesli, hangi çalışmalara katılmak istemiyor hep kafamda not alırım. Bunlarla beraber o öğrenci ile nasıl öğrendiği veya öğrenmek istediği üzerine konuşurum. Onu anlamak için sorular sorarım.

Tablo 4'te öğrencilerin öğrenme yollarına ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır.

Tablo 4

Öğrencilerin Öğrenme Yollarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Görüşler	f
Okuyarak	11
Dinleyerek	10
Yazarak	8
Görseller kullanarak (Kavram haritaları, kendi çizdikleri resim)	7
Tekrar ederek	6
Gözlemleyerek	6
Arkadaşlarıyla paylaşımda bulunarak	5
Benzetimler ve kodlamalar yaparak	5
Bilgileri özetleyerek	4

Tablo 4 verilerine göre öğrenciler; okuyarak (f=11), dinleyerek (f=10), yazarak (f=8), görseller kullanarak (kavram haritaları, kendi çizdikleri resim) (f=7), tekrar ederek (f=6), gözlemleyerek (f=6), arkadaşlarıyla paylaşımda bulunarak (f=5), benzetimler ve kodlamalar yaparak (f=5) ve bilgileri özetleyerek (f=4) öğrenmektedirler. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K2: Bir sınıf öğretmeni olarak öğrenciler bizimle uzun süre çalıştığı için öğrencileri gözlemlemek bizim mesleğimizin önemli bir parçası. Genelde öğrencilerin okuyarak öğrendiklerini söyleyebilirim ancak benim en fazla dikkatimi çeken bir öğrencim vardı. Hangi konuyu anlatsam kendince bir şekil çizerdi, boyardı, şekillerin üzerine harfler ya da daha farklı şekiller çizerek öğrenmeye çalışırdı.

K11: Öğrenciler aslında çok farklı yollarla öğrenebilir. Sınıfımda arkadaşlarına anlatarak öğrenen öğrencilerin yoğunlukta olduğunu gördüm. Bunun üzerine ben de öğrencilere destek olmak istedim. Konu anlatımım bittikten sonra her öğrenciden sırayla yanındaki arkadaşına bir öğretmen gibi konuyu anlatmasını istedim. Bu onların daha kalıcı öğrenmelerini sağladığını düşünüyorum.

Tablo 5'te öğrencilerin öğrenme özelliklerini etkileyen olumlu faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır

Tablo 5

Öğrencilerin Öğrenme Özelliklerini Etkileyen Olumlu Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Öğrenci odaklı	Ailelerinin özellikleri (ilgi düzeyi)	10
	Okul ve sınıf ortamında öğrencinin kendini güvende hissetmesi	7
	Öğrencinin planlı ve programlı olma durumu	4
Öğretmen odaklı	Öğretmenin kişisel özellikleri	10
	Öğretmenin mesleki tutumu ve davranışları	6
Eğitimsel	Sınıf mevcudunun fazla olmaması	9
Uygulamalar	Etkili ölçme ve değerlendirme yaklaşımının kullanılması	7
	Okul ve sınıf kurallarının belli olması	6
	Yetişkinlerin tutarlı davranışları	5
	Öğrenme sürecinde kullanılan pekiştiricilerin etki düzeyleri	4

Tablo 5'e göre öğrencilerin öğrenme özelliklerini belirleyen olumlu faktörler öğrenci odaklı, öğretmen odaklı ve eğitimsel uygulamalar temalarında ele alınmıştır. Öğrenci odaklı faktörler; ailelerinin özellikleri (f=10), okul ve sınıf ortamında öğrencinin kendini güvende hissetmesi (f=7) ve öğrencinin planlı ve programlı olma durumudur (f=4). Öğretmen odaklı faktörler; öğretmenin kişisel özellikleri

(f=10) ve öğretmenin mesleki tutumu ve davranışlarıdır (f=6). Eğitimsel uygulamalar temasında ise sınıf mevcudunun fazla olmaması (f=9), etkili ölçme ve değerlendirme yaklaşımının kullanılması (f=7), okul ve sınıf kurallarının belli olması (f=6), yetişkinlerin tutarlı davranışları (f=5), öğrenme sürecinde kullanılan pekiştiricilerin etki düzeyleri (f=4) gibi öğrenme özelliklerini olumlu etkileyen faktörler sıralanmıştır. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K5: *İlkokulda öğrenciler yetişkin desteğine çok daha fazla ihtiyaç duyuyor. Bu açıdan bakıldığında bir öğrencinin ailesi ne kadar ilgili ise öğrencisini ne kadar destekliyorsa öğrenci de o kadar kolay öğrenir ve başarılı olur. Bence öğrencinin öğrenme özelliklerini belirleyen en önemli faktör aileleridir.*

K9: *Öğrencilerin öğrenme özelliklerini belirleyen faktörlerden biri ki bence en önemlisi bizleriz yani sınıf öğretmenleriyiz. Sınıf öğretmenlerinin kişisel özellikleri, öğrenme yaklaşımları, öğretme davranışları öğrencileri etkilediğini düşünüyorum.*

Tablo 6’da öğrenme özelliklerini etkileyen olumlu faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır.

Tablo 6

Öğrencilerin Öğrenme Özelliklerini Etkileyen Olumsuz Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Öğrenci odaklı	Öğrenme sürecinde öğrencilerin aceleci tutum içinde olmaları	8
	Öğrencilerin çevresel faktörlerden çabuk etkilenmeleri	7
	Öğrencilerin korku ve kaygı seviyelerinin yüksek olması	6
	Ailenin özellikleri (ilgi düzeyi, çocuk sayısı, ekonomik durumları)	5
	Öğrencilerin evde ders çalışma alışkanlıklarının yeterince gelişmemesi	5
	Öğrencilerin beslenme alışkanlıklarının yetersiz olması	5
	Öğrencilerin dikkat sürelerinin kısa olması	4
	Öğrencilerin öğrendiklerini çabuk unutmaları	3
	Öğrencilerin uyku düzensizliği	2
Öğretmen odaklı	Öğrenme sürecinde öğretmenlerin aceleci tutum içinde olmaları	8
	Tek yönlü iletişime dayalı yöntem ve tekniklerin kullanılması	2
Eğitimsel Uygulamalar	Öğrencilerin gelişimine uygun olmayan miktarda ve içerikte ödev verilmesi	3
	Öğrencilere etkili dönüt verilmemesi	3

Tablo 6’ya göre öğrencilerin öğrenme özelliklerini belirleyen olumsuz faktörler öğrenci odaklı, öğretmen odaklı ve eğitimsel uygulamalar temalarında ele alınmıştır. Öğrenci odaklı faktörler; öğrenme sürecinde öğrencilerin aceleci tutum içinde olmaları (f=8), öğrencilerin çevresel faktörlerden çabuk etkilenmeleri (f=7), öğrencilerin korku ve kaygı seviyelerinin yüksek olması (f=6), ailenin özellikleri (ilgi düzeyi, çocuk sayısı, ekonomik durumları) (f=5), öğrencilerin evde ders çalışma alışkanlıklarının yeterince gelişmemesi (f=5), öğrencilerin beslenme alışkanlıklarının yetersiz olması (f=5), öğrencilerin dikkat sürelerinin kısa olması (f=4), öğrencilerin öğrendiklerini çabuk unutmaları (f=3), öğrencilerin uyku düzensizliği (f=3) olarak sıralanmıştır. Öğretmen odaklı faktörler; öğrenme sürecinde öğretmenlerin aceleci tutum içinde olmaları (f=8) ve derslerde tek yönlü iletişime dayalı yöntem ve tekniklerin kullanılmasıdır (f=2). Eğitimsel uygulamalar temasında; öğrenci gelişimine uygun olmayan miktarda ve içerikte ödev verilmesi (f=3) ve öğrencilere etkili dönüt vermemesi (f=3) öğrencilerin öğrenme özelliklerine ilişkin olumsuz faktörler olarak ifade edilmiştir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

K7: *Öğrencilerin öğrenmeye bakış açısını, davranışlarını etkileyen faktörlerden biri aceleci tutumda olmalarıdır. Bu sadece öğrenciler için geçerli değil aslında bizim (öğretmenlerin) de süreçte aceleci davranışlarımız öğrenme özelliklerini olumsuz etkilemektedir.*

K10: *Belki size garip gelecek ama öğrencilerin öğrenme özelliklerini belirleyen değişkenler öğrencilerin biyolojik ihtiyaçlarını karşılama durumlarıyla ilişkilidir. Bu açıdan baktığımızda öğrencilerin yeterince uyku uyumamaları, ihtiyaç hissettikleri kadar iyi beslenememeleri onların öğrenme özelliklerini kötü etkiliyor.*

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerin; ilgi alanları, başarılı ve başarısız olduğu alanlar, motivasyon düzeyi, hedefi ve beklentileri, öğrenme hızı, duyuşsal özellikleri, öğrenme sürecinde ihtiyaç hissettiği süre, öğretmenle iletişim düzeyi, arkadaşlarıyla iş birliği becerisi, öğrenmede çalışmak istediği zaman dilimi, öğrenmek için tercih ettiği yollar öğrencilerin öğrenme özelliklerini belirlemektedir. Öğrencilerin akademik, sosyal, psikolojik, biyolojik, duyuşsal ve psikomotor özelliklerinin öğrenme özelliklerini belirledikleri söylenebilir. Enwistle & Enwistle'ye (1991) göre öğretmenlerin hedefi öğrencilerin öğrenme eğilimini belirlemektedir. Aydoğdu (2009) yaptığı araştırmada öğrenmeyi bilen öğrencilerin; öğrenme sürecinde sorumluluk aldıkları, ihtiyaçlarını ve hedeflerini doğru belirledikleri, uygun kaynak ve araç gereçleri seçebildikleri, çalışma yöntemlerini kendilerinin belirledikleri ve kendi performansını değerlendirdiklerini ifade etmiştir. Alanda yapılan diğer çalışmalarda (Aydın, 2008; Yıldırım, 2005) bağımsız öğrenen öğrencilerin öğrenme sürecinde daha fazla sorumluluk ve kontrol sahibi olmaya hazır oldukları, motivasyon düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın verileri araştırma bulgusunu desteklemektedir. Araştırma verilerine bağlı olarak öğrencilerin sadece bilişsel değil duyuşsal özelliklerinin de öğrenme sürecinde etkili olduğu söylenebilir.

Öğretmenler öğrencilerin öğrenme özelliklerini belirlemek için; öğrenci davranışlarını gözlemlemekte, öğrenci ile bireysel görüşme yapmakta, kayıt bilgilerini incelemekte, daha önceki öğretmenlerinin tespitlerini dinlemekte, arkadaşlarının söylemlerini dinlemekte, veli toplantısı ve ziyaretleri yapmakta, aldığı akademik notları incelemekte ya da okudukları kitapların özelliklerine bakmaktadır. Öğretmenlerin öğrencilerinin öğrenme özelliklerini tespit etmek için gözlem, görüşme ve doküman inceleme yöntemlerini kullandıkları söylenebilir. Alandaki farklı araştırmalara göre (Biggs, 1999; Gibbs, 1994; Meyer ve Muller, 1990) bireyin öğrenme ortamı/ çevresi, öğrencinin yaptıkları çalışmalar, buldukları projelerin niteliği öğrenme durumunu etkilemektedir. Devci'ye (2009) göre öğrencilerin ürettikleri düşünceler, yaptıkları açıklamalar, arkadaşları ile kurduğu ilişkiler, öğrencilerin sınıf içi davranışları gözlemlenmeli ve gelişimleri için desteklenmelidir. Öğrencilerin öğrenme özelliklerinin tespit edilmesinde sınıf içi gözlemlerin önemli yer tuttuğu söylenebilir.

Öğrenciler; okuyarak, dinleyerek, yazarak, görseller kullanarak, tekrar ederek, gözlemleyerek ve arkadaşlarıyla paylaşımda bulunarak öğrenmektedirler. Öğrenciler, öğrenmede görsel ve ses içerikli öğrenme yollarını tercih etmektedir. Ekinci'ye (2009) göre öğrencilerin öğretme-öğrenme sürecini olumlu algılamaları derinlemesine öğrenme yaklaşımını kullanmaları ile doğru orantılıdır. Bu kapsamda öğrencilerin kendilerine uygun olan öğrenme yollarını tercih etmeleri, öğrenme sürecine farklı duyu organlarını dahil etmeleri öğrenme özelliklerinin belirlenmesinde etkili olduğu söylenebilir. Alanda yapılan çalışmalarda (Arends & Kilcher, 2010; Özer 1998; Subaşı 2000) öğrencilerin; metnin altını çizme, not alma, özet çıkarma, benzetim yapma vb. yollarla öğrendikleri görülmektedir. Öğrenciler kendi özelliklerine göre farklı öğrenme yollarını seçtikleri söylenebilir.

Öğrencilerin; ailelerinin özellikleri, öğretmenin kişisel özellikleri, sınıf mevcudunun fazla olmaması, etkili ölçme ve değerlendirme yaklaşımının kullanılması, okul ve sınıf ortamında öğrencinin kendini güvende hissetmesi, okul ve sınıf kurallarının belli olması ve öğretmenin mesleki tutumu ve davranışları öğrenme özelliklerini olumlu etkileyen faktörler arasındadır. Alanda yapılan birçok araştırmada (Cuthbert, 2005; Trigwell ve Prosser, 1991; Reynolds, 1997) öğrenme ortamının özellikleri, öğrenme konusunun özellikleri, öğrencilerin konuya ilişkin hazırbulunuşluk düzeyleri öğrenme özelliklerini etkilemektedir.

Öğrenme sürecinde öğretmen ya da öğrencinin aceleci tutum içinde olmaları, öğrencilerin çevresel faktörlerden çabuk etkilenmeleri, öğrencilerin korku ve kaygı seviyelerinin yüksek olması, ailenin

özellikleri, öğrencilerin evde ders çalışma alışkanlıklarının yeterince gelişmemesi, öğrencilerin beslenme alışkanlıklarının yetersiz olması ve öğrencilerin dikkat sürelerinin kısa olması öğrencilerin öğrenme özelliklerini olumsuz etkilemektedir. Ramsden'e (2000) göre öğrenme bireylerin önceki deneyimlerine göre şekillenir. Bu kapsamda bireylerin konuya ilişkin olumlu ya da olumsuz tutumlarının öğrencilerin öğrenme özelliklerini etkilediği söylenebilir. Yapılan çalışmalarda (Erdem, 2005; Özer 1998) öğrencilerdeki dikkati toplayamama, olumsuz tutumlara ya da kaygılara sahip olma, sınav korkusu yaşama gibi engellerin öğrenmeyi olumsuz etkilediği, duyuşsal stratejilerden yararlanarak bu olumsuzlukların kaldırılması gerektiği ifade edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına bağlı olarak öğrencilerin akademik, sosyal, psikolojik, biyolojik, duyuşsal ve psikomotor özelliklerinin öğrenme üzerinde ne derece etkili olduğu, bu özelliklerinin birbirlerini etkileme durumlarının araştırılması önerilmektedir. Öğrencilerin öğrenme özelliklerinin belirlenmesinde geçmiş eğitim yaşantılarının etkisi öğrencilerin bakış açısından araştırılabilir. Öğretmenlerin farklı öğrenme yollarını tespit etmeleri için çağdaş eğitim yaklaşımları ve eğitim teknolojilerinin gelişimleri takip etmeleri önerilmektedir.

Yazar Katkı Beyanı

*Bu makaleye yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır

Kaynakça

- Arends R. I., & Kilcher, A. (2010) *Teaching for student learning*. Routledge
- Aydın, B. (2008). Autonomous learners in an autonomy class. *Iatefl Tted Sig Newsletter*, 1, 9-11. https://www.researchgate.net/publication/308899071_autonomous_learners_in_an_autonomy_class/link/57f6046008ae91deaa5cedfe/download adresinden erişilmiştir.
- Aydoğdu, C. (2009). Yabancı dil öğretiminde otonom öğrenme: Neden ve nasıl?. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 68-74.
- Biggs, J. (1999). *Teaching for quality learning at university*. Open University Press.
- Cuthbert, P. F. (2005). The student learning process: learning styles or learning approaches. *Teaching in Higher Education*, 10 (2), 235-249.
- Deveci, H. ve Ay, T. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 167-181.
- Ekinci, N. (2009). Üniversite öğrencilerinin öğrenme yaklaşımları. *Education and Science*, 34 (151), 74-88.
- Entwistle, N. J. ve Entwistle, A. (1991). Contrasting forms of understanding for degree examinations: the student experience and its implications. *Higher Education*. 22, 205-227.
- Entwistle, N. ve Ramsden, P. (1983). *Understanding student learning*. Nichols Publishing Company.
- Erdem, A. R. (2005). Öğrenmede etkili yollar: Öğrenme stratejileri ve öğretimi. *İlköğretim Online*, 4 (1) , 1-6 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ilkonline/issue/8609/107239>
- Gibbs, G. (1994). *Improving student learning. through assessment and evaluation*. Oxford: Oxford Centre for Staff Development.
- Meyer, J. H. F. & Muller, M. W. (1990). Evaluating the quality of student learning . I-an unfolding analysis of the association between perceptions of learning context and approaches to studying at an individual level. *Studies in Higher Education*, 15(2), 131–152.

- Miles, M. & Huberman, A. (1994). *Qualitative data analysis*. Sage.
- Newble, D. I. & Entwistle, N. J. (1986). Learning styles and approaches: implications for medical education. *Medical Education, 20*, 162–17.
- Özer, B. (1998). Eğitim bilimlerinde yenilikler. (Ed. Ayhan Hakan) içinde *Öğrenmeyi öğretme* (147-162) Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ramsden, P. (2000). *Learnig to teaching in higher education*. London: Newyork Routhladge Falmer.
- Reid, W. A., Duvall, E. & Evans, P. (2007). Relationship between assessment results and approaches to learning and studying in year two medical students. *Medical Education, 41*(8), 754-762.
- Reynolds, M. (1997). *Learning Styles: a critique*. Management Learning, 28, 2, 115-133.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, öğrenme ve öğretim. Kuramdan uygulamaya*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Subaşı, G. (2000). Etkili öğrenme: Öğrenme stratejileri. *Milli Eğitim Dergisi*, https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/146/subasi.htm adresinden alınmıştır.
- Trigwell, K. & Prosser, M. (1991). Improving the quality of student learning: the influence of learning context and student learning on learning outcomes. *Higher Education, 22*, 251-266.
- Vural, R. ve Cenkseven, F. (2005). Eğitim araştırmalarında örnek olay (vaka) çalışmaları: tanımı, türleri, aşamaları ve raporlaştırılması. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, 6* (10), 25-38.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Ö. (2005). *Elt students' perceptions and behavior realted to learner autonomy as learners and future teachers* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.